

Språkmedvetenhet inom småbarnspedagogiken

Katri Hansell

Positiv attityd

Kunskap

Språkmedvetenhet

Integrering

Stöd

Varför språkmedvetenhet?

- Bygger på grundläggande demokratiska sociala rättigheter
 - Språk som **nyckeln till kunskap och samhälle**
 - Språk som **nyckeln till identitet och interaktion**
- Språkligt uppvaknande i samhället: från enspråkig till flerspråkig norm
 - Relevant för alla barn och vuxna, inte endast för "de andra"
- Språkmedvetenhet, språklig medvetenhet, språksensitivitet
- Språk- och kulturmedvetenhet

Språkmedvetenhet i Grunderna för planen för småbarnspedagogik

”I en språkmedveten småbarnspedagogik är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Alla i personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen och de ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnens språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.” (Utbildningsstyrelsen, 2022, s. 34)

...språken är närvarande – hela tiden och överallt

Språken, inte språket

- Flera språk – för alla barn

Språket med i alla situationer

- Inne och ute
- Samlingar och andra mer formella lärandesituationer
- Måltider, på- och avklädning, städning och andra rutiner
- Fria leken
- Möten med annan personal, föräldrar, andra barn
- Material (böcker, sånger, digitala material...)

...språkets centrala betydelse...

... för barnens utveckling
och lärande,
... för kommunikation
och samarbete samt
... för identitetsskapande
och delaktighet i
samhället

Att synliggöra flerspråkigheten stödjer barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld

Lärmiljöer - vilka språk får plats, var och hur?

- Vilka språk ses som värda att lära sig?

Verksamhet - vilka språk används, var och hur?

- Normalisera flerspråkigheten

Gruppen – vilka språk kan vi/vill vi kunna?

- Normalisera språklärandet (också vuxna)

Mobbning och uteslutande – språkens olika status

- "vi" och "de andra"

Samhället **är** flerspråkigt!

**Alla i personalen
ska vara medvetna om
att de är språkliga
modeller för barnen
och de ska fästa
uppmärksamhet vid sitt
eget språkbruk**

"Gott språk" men också "God modell för flerspråkighet och språklärande"

Kännetecknande drag för en språkmedveten pedagog

- Skapar tid för interaktion och samtal (lugn och trygghet)
- Fysisk och psykisk närvaro, ögonkontakt
- Systematiskt benämning av föremål och funktioner
- Äkta kommunikationssituationer, vissa krav på det språk som barnet använder
- Vid behov övergång från innehåll till att diskutera språkets form

Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt

Stimulera mångsidig språkanvändning

- Ja/nej-frågor ger enkla medel för barnen att delta
- X-frågor (Vad) stimulerar fram språk
- Frågor med alternativ "Vad vill du göra, rita eller lägga pussel?" ger modell på möjliga svar
- Språkliga element som barnen kan komplettera ger modell och möjlighet att uttrycka sig
- Uppmaningar till (fortsatt) språkproduktion
- Erbjudande av svar (rätt eller fel svar)
- Bilder och föremål som stöd

Vid lämpliga tillfällen fokus från innehåll till den språkliga formen, språkligt reflekterande

**Barnens språkliga
färdigheter ska beaktas
och de ska ges tid
och möjligheter
att uttrycka sig i
språkligt
varierande
situationer**

29.9.2022

Katri Hansell

- Språkliga färdigheter är inte begränsade till enbart verksamhetsspråket
- Skapa möjligheter till naturlig repetition
- Lyssna och se, men också använda (uppmuntrandet!)
- Språkstimulerande frågor och arbetssätt för att locka fram mångsidig språkproduktion
- Fri lek, spontana samtal

Språkmedvetna praktikperioder

- **Informera** den studerade om
 - Enhetens språkliga praxis i olika delar av verksamheten och i kontakten med exempelvis föräldrarna
 - Barnens, familjernas och personalens språk
- **Ta reda på** den studerandes språkfärdigheter
 - Möjligheter att inkludera flera språk genom sånger, läsning, lekar
 - Flerspråkiga studerande som resurs också med flerspråkiga barn
- **Fäst uppmärksamhet vid** språket (vilket språk, vilket varietet, vilken stil)
 - I den dagliga verksamheten
 - I handledningssamtalen